

2. Панчук Н.П. Ціннісні орієнтації як системоутворюючий фактор соціально активної позиції майбутнього фахівця/ Н.П. Панчук // Збірник наукових праць К. –ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка, НАПН України: Проблеми сучасної психології. – 2013. –Випуск 21. – С.542-551
3. Іванова Л. С. Динаміка ціннісних орієнтацій студентів педагогічного вузу / Л. С. Іванова, В. В. Овсяннікова // Практ. психологія та соц. робота. – 2007. – № 4. – С. 16-19.
4. Драч С. В. Ціннісні орієнтації студентської молоді українського суспільства: сутність та динаміка / С. В. Драч // Зб. наук. Праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету Україна. – 2010. – № 2. – С. 26-30.

УДК 159.923.2:378:37.011.3-051(043.2)

БАРЧІЙ М.С., ПОПОВИЧ А.М.
Мукачівський державний університет

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Найважливішими компетентностями педагога, які задекларовано у Концепції нової української школи, є вміння навчатися протягом життя, яке трактується як здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок, організації освітнього процесу, зокрема, через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати освітні цілі та способи їхнього досягнення, вибудовувати індивідуальну професійну траєкторію. Професійна діяльність сучасного педагога постійно трансформується до вимог сучасної освітньої галузі. Сам учитель покликаний гнучко реагувати на виклики часу, бути професійно мобільним, володіти комплексом соціальних, професійних, особистісних компетентностей, які забезпечать його професійний саморозвиток.

Проблема професійного саморозвитку розглядається з позиції професійного становлення особистості (О. Борисова, В. Орлов, А. Щербакова та ін.), цілеспрямованого професійного саморозвитку (Н. Божина, Є. Бондаревська, В. Маралов, В. Серіков, І. Чеснокова та ін.). Проблематика професійного самовдосконалення та саморозвитку фундаментально представлена в наукових працях учених (В. Андрущенко, Б. Гершунський, Е. Гусинський, І. Зязюн).

Саморозвиток – це усвідомлений і керований особистістю процес, в результаті якого відбувається вдосконалення фізичних, розумових і моральних потенцій людини, розгортання її індивідуальності. Найважливішим чинником саморозвитку особистості можна вважати самопізнання, на основі якого людина має можливість самовизначатися у своїй діяльності, займатися власним самовдосконаленням та реалізувати на практиці свої особистісні можливості.

Саморозвиток майбутнього вчителя – це процес усвідомленого цілеспрямованого розвитку себе як педагога, який включає самостійне вдосконалення своїх знань, умінь, особистісних і професійних якостей, що забезпечують особистісне зростання та ефективність професійної діяльності.

Своєрідність проблеми формування основ професійного саморозвитку саме у майбутніх учителів початкової школи пов'язана зі специфікою

професійної діяльності вчителя початкової школи порівняно з іншими педагогічними спеціальностями. Вона полягає в широкій палітрі навчальних дисциплін початкової школи, а, отже, і необхідної широкої ерудиції вчителя, який повинен вміти методично обґрунтовано організовувати освітній процес, забезпечуючи змістову та структурну єдність початкової освіти, досконало володіти тими вміннями і навичками, яким навчає школярів, залишаючись при цьому педагогом - фасилітатором, що сприяє особистісному становленню молодших школярів в цей найбільш сенситивний для формування найважливіших психічних новоутворень період. Функціональні обов'язки вчителя початкової школи охоплюють не тільки формування в учнів необхідних знань і умінь, а й соціально-психологічний супровід і допомогу своїм вихованцям і їхнім сім'ям, організацію насиченого смислами життєдіяльності та дозвілля, різноспрямовану суб'єкт-суб'єкту взаємодію («вчитель–дитина», «вчитель– батьки», «вчитель–адміністратор», «вчитель–вчитель»). Тільки професійний саморозвиток може забезпечити вчителю досягнення вершин професійної майстерності і максимальну самореалізацію.

Отже, професійний саморозвиток – це свідомо діяльність, спрямована на удосконалення своєї особистості відповідно до вимог професії, а, отже, зорієнтована на підвищення якості освіти. Проте деякі вчені розглядають професійний саморозвиток як окрему складову системи самостійної роботи майбутніх учителів поряд із самовихованням, самоосвітою та самоактуалізацією, а інші акцентують увагу на тому, що самовиховання, самоосвіта, самовдосконалення є засобами професійного саморозвитку.

Розділяємо думку Смолюк А.І., що професійний саморозвиток майбутніх учителів початкової школи – це свідомо самопізнавальна та самопроектувальна діяльність учителя, спрямована на вдосконалення своєї особистості, відповідно до вимог професії в освітньому середовищі закладу освіти, та самореалізація себе як особистості в тій соціальній сфері діяльності, яка визначає майбутню професію [1].

Саморозвиток особистості потребує педагогічного управління цим процесом. Педагогічний процес завдяки індивідуальному підходу й творчому ставленню дає змогу створити зовнішні та внутрішні умови для саморозвитку студента. Вирішення зазначеної проблеми великою мірою зумовлене наявністю в майбутніх учителів внутрішньої мотивації до постійного самовдосконалення особистісних якостей, потреби в самовдосконаленні. Саморозвиток – це обов'язково внутрішній, мотиваційний процес, спрямований на досягнення мети свідомого самовдосконалення [2].

Успішний саморозвиток особистості майбутнього вчителя відбувається за умови його спрямованості на безперервне особистісне та професійне самовдосконалення впродовж усього життя, його здатності й постійної готовності до самоосвіти та самовиховання. Зовнішні й внутрішні умови для професійного саморозвитку майбутнього вчителя створюються завдяки індивідуальному підходу та творчому ставленню до студента всіх викладачів, задіяних у педагогічному процесі професійної підготовки майбутніх педагогів.

Одним із важливіших шляхів вирішення цієї складної проблеми виступає створення в закладі вищої освіти сприятливих організаційно- педагогічних умов і використання таких засобів активізації професійного самовдосконалення майбутніх учителів початкової школи, які б сприяли розвитку професіоналізму, пробудженню потреби самоактуалізації, бажання творити свою особистість.

Література

1. Смолюк А. І. Теоретичний аналіз проблеми професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи / А. І. Смолюк // Педагогічний часопис Волині. – 2016. – № 2 (3). – С. 40–47.
2. Костенко М. А. Педагогічні умови професійно-творчого саморозвитку майбутнього вчителя : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / М. А. Костенко; Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2004. – 20 с.

УДК 331.545:159.923:37(043.2)

БАЯНОВСЬКА М.Р.

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти

ЧАСОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ОСОБИСТІСНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТА ОСВІТИ

Зміни в цілях, стратегіях і цінностях сучасної освіти ініціюють суб'єкта до самовизначення, постановки і вирішення завдань і задач його організації і реальної реалізації. У цій ситуації значущою характеристикою суб'єкта освіти є здатність до самовизначення. У зарубіжній психології самовизначення розглядається як «готовність людини свідомо і самостійно планувати і реалізовувати перспективи свого розвитку, в тому числі духовно-морального і професійного – виділено нами – М.Б».

Ставлення суб'єкта освіти до власного розвитку як внутрішня особистісна задача поступово перетворюється у саморозвиток, долає почуття тиску, примусу, зменшує необхідність вольової регуляції і нагороджує відчуттям задоволення від усвідомлення можливостей і перспектив розвитку та психосоматичного, духовного здоров'я. Включення необхідності розвитку свого творчого потенціалу в систему ціннісних орієнтацій дозволяє педагогу (будь-якому суб'єкту) перевести розвиток у саморозвиток, забезпечити прийняття професійного самовизначення як цілісного якісного своєрідного процесу.

Самовизначення особистості у напрямках і засобах саморозвитку неодмінно втягує в цей процес часову перспективу як уявлення себе в майбутньому в контексті нових якостей і здобутків.

На нашу думку, в дійсності із-за об'єктивних і суб'єктивних причин тяготіння до саморозвитку проявляється лише в небагатьох особистостях. Окрім цього, часову перспективу самовизначення може скласти не особистісний ресурс, наявний в суб'єкта, а скоріш за все шаблон, трафарет, який нав'язується особистості ззовні, стереотип сьогоденного життя.

Статика і динаміка соціальної дійсності вносить в буденну свідомість думку про кінцевість життя не в результаті старіння, а під впливом

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>